

Informacija apie Ukrainos vaikų apsaugos sistemą, susijusi su vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų priežiūra ir apgyvendinimu šeimoje, ir sistemos aprašymas

Tėvai (įtėviai) yra savo nepilnamečių vaikų teisiniai atstovai (Ukrainos civilinio kodekso 242 straipsnio 1 dalis). Tėvai turi teisę į vaiko auklėjimą įtraukti kitus asmenis, perduoti vaiką auklėti fiziniams ir juridiniams asmenims (Ukrainos šeimos kodekso 151 straipsnio 2 dalis).

Globėjas yra nepilnamečio ir neveiksniu paskelbto asmens teisinis atstovas. Kitas asmuo gali būti teisinis atstovas teisės aktų nustatytais atvejais (Ukrainos civilinio kodekso 242 straipsnio 2 ir 3 dalys).

Iki globos arba priežiūros nustatymo ir globėjo arba prižiūrinčiojo asmens paskyrimo už asmens globą arba priežiūrą atsakinga atitinkama globos institucija (Ukrainos civilinio kodekso 65 straipsnis).

Jeigu vaikas nuolat gyvena sveikatos priežiūros, švietimo ar kitose vaikų priežiūros įstaigose, jo globėjo ar jį prižiūrinčio asmens funkcijos pavedamos šių įstaigų administracijai (Ukrainos šeimos kodekso 245 straipsnio 1 dalis).

Globėjai yra globojamų vaikų teisiniai atstovai ir veikia neturėdami specialių įgaliojimų kaip globėjai arba prižiūrintieji asmenys (Ukrainos šeimos kodekso 256-2 straipsnio 4 dalis).

Tėvai pedagogai yra teisėti vaikų atstovai ir veikia neturėdami specialių įgaliojimų kaip globėjai arba prižiūrintieji asmenys (Ukrainos šeimos kodekso 256-6 straipsnio 4 dalis).

Ukrainos įstatyme dėl vaikų apsaugos nustatyta, kad vietos vykdomosios valdžios institucijos ir vietos savivaldos institucijos, pagal dabartinę Ukrainos teisę veikiančios kaip globos institucijos savo kompetencijos srityse, užtikrina, kad būtų imamasi priemonių, susijusių su vaikų apsauga.

Įvairių kategorijų vaikų teisių apsaugos ypatumai taip pat nustatyti Ukrainos šeimos kodekse, Ukrainos įstatymuose dėl našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų socialinės apsaugos organizacinių ir teisinių sąlygų užtikrinimo, dėl vaikų problemas sprendžiančių institucijų ir tarnybų bei specialių vaikams skirtų įstaigų ir kituose Ukrainos teisės aktuose.

Pagal Ukrainos civilinio kodekso 56 straipsnį globos institucijos Ukrainoje yra: Kyjivo ir Sevastopolio miestų rajonų valstybinės administracijos, taip pat miesto, rajono, kaimo tarybų vykdomosios institucijos.

Išsamus globos institucijų veiksmų algoritmas apibrėžtas Įsakyme dėl globos institucijų vykdomos veiklos, susijusios su vaiko teisių apsauga, patvirtintame 2008 m. rugsėjo 24 d. Ukrainos ministrų kabineto nutarimu Nr. 866 (toliau – Įsakymas).

Ukrainos įstatymais dėl našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų socialinės apsaugos organizacinių ir teisinių sąlygų užtikrinimo, dėl vaikų problemas sprendžiančių organų ir tarnybų bei specialių vaikams skirtų įstaigų bei Įsakymu vaikų problemas sprendžiančioms tarnyboms, kaip globos institucijos struktūriniam padalinii, pavedama svarstyti vaikų, visų pirma vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų arba sunkiomis sąlygomis gyvenančių vaikų, socialinės apsaugos klausimus.

Globos institucijos turi teisę:

- nustatyti sunkiomis sąlygomis gyvenančius vaikus, įskaitant vaikus, kuriems gresia pavojus, vaikus, nukentėjusius nuo smurto šeimoje arba įvykdžiusius bet kokios formos smurtą šeimoje, taip pat be tėvų priežiūros likusius vaikus, siekiant organizuoti jų socialinę apsaugą, įskaitant įrašų tvarkymą, taip pat prireikus užtikrinti laikiną apgyvendinimą;

- kuo skubiau paimti vaiką iš tėvų kilus pavojui vaiko gyvybei ir sveikatai;
- parengti ir pateikti teismui ieškinius, kuriais siekiama atimti iš motinos ar tėvo tėvų teises, arba paimti vaiką iš tėvų neatimant iš jų tėvų teisių;
- kreiptis į civilinės būklės registravimo įstaigas, kad būtų įregistruotas vaiko, kurio tėvai nežinomi, gimimas;
- suteikti vaikui našlaičio arba be tėvų priežiūros likusio vaiko statusą;
- apgyvendinti vaikus našlaičius ir be tėvų priežiūros likusius vaikus taikant įvairias apgyvendinimo formas, pirmenybę teikiant apgyvendinimui šeimose;
- spręsti tėvų konfliktus dėl vaiko auklėjimo;
- kontroliuoti numatomą vaikui skirtų alimentų panaudojimą;
- pildyti administracinius protokolus tuo atveju, kai tėvai arba tėvus pakeičiantys asmenys neatlieka pareigų, susijusių su vaiko auklėjimu;
- saugoti vaikų būsto ir nuosavybės teises;
- suteikti vaikui nuo karo veiksmų ir karinių konfliktų nukentėjusio vaiko statusą;
- grąžinti Ukrainos pilietybę turinčius vaikus, kurie išvyko neturėdami teisinio atstovo užsienyje ir turi būti grąžinti į Ukrainą;
- teikti organizacinę ir metodinę pagalbą vaikų prieglaudoms, socialinės ir psichologinės vaikų reabilitacijos centrams, vaikų ir šeimų socialinės paramos centrams;
- atstovauti vaikų interesams teismuose ir kt.

Vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų apgyvendinimo šeimose formos

Našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų auklėjimo šeimose užtikrinimas reglamentuojamas JT Vaiko teisių konvencija, Šeimos kodeksu, Civiliniu kodeksu ir Ukrainos civilinio proceso kodeksu, įstatymais dėl vaikų apsaugos, dėl vaikų problemas sprendžiančių institucijų ir tarnybų bei specialių vaikams skirtų įstaigų, dėl vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų socialinės apsaugos organizacinių ir teisinių sąlygų užtikrinimo, 2008 m. rugsėjo 24 d. Ukrainos ministrų kabineto nutarimu Nr. 866 dėl globos institucijų veiklos, susijusios su vaiko teisių apsauga, problemų, 2002 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 564 dėl šeimos tipo našlaičių prieglaudos nuostatų patvirtinimo, 2002 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 565 dėl vaikus globojančios šeimos nuostatų patvirtinimo.

Pagal Ukrainos Konstitucijos 52 straipsnį vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų išlaikymas ir auklėjimas pavedamas valstybei.

Ukrainos įstatymo dėl vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų socialinės apsaugos organizacinių ir teisinių sąlygų užtikrinimo 6 straipsnyje pirmenybė teikiama vaiko apgyvendinimui Ukrainos piliečių šeimoje: įvaikinimui, globai arba priežiūrai, vaikus globojančiai šeimai, šeimos tipo našlaičių prieglaudai.

Aiškiai nurodyta, kad vaikas gali būti apgyvendintas našlaičiams ir be tėvų priežiūros likusiems vaikams skirtose įstaigose, neatsižvelgiant į jų nuosavybę ir pavaldumą, jei dėl tam tikrų priežasčių jis negalėjo būti apgyvendintas šeimoje.

GLOBA IR PRIEŽIŪRA

Vaiko globa arba priežiūra nustatoma globos institucijos sprendimu Įsakymu nustatyta tvarka arba teismo sprendimu išimtinai dėl vaikų našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų (sąvoka „globa“ vartojama, kai kalbama apie jaunesnį nei 14 m. vaiką, „priežiūra“ – kai kalbama apie 14–18 m. vaiką).

Globėjas arba prižiūrintysis asmuo pirmiausia paskiriamas, kai šeimoje yra piliečių, kuriuos su vaiku sieja giminystės ryšiai.

Globėjai ir prižiūrintieji asmenys gauna valstybės teikiamą finansinę paramą savo globotiniams išlaikyti, tačiau, priešingai nei globojančios šeimos tėvai ir šeimos tipo našlaičių prieglaudos tėvai pedagogai, jie negauna būtent jiems skirtos finansinės paramos.

Vaiko globėju arba vaiką prižiūrinčiu asmeniu gali tapti sutikimą davęs suaugęs veiksnus asmuo, išskyrus Ukrainos šeimos kodekso 212 straipsnyje¹ nurodytus asmenis. Be to, asmuo, kurio interesai prieštarauja vaiko interesams, negali būti vaiko globėjas arba vaiką prižiūrintis asmuo.

Pirmumo teisė į globos (prižiūros) registravimą suteikiama:

- asmenims, kuriuos šeimoje su globotiniu sieja giminystės ryšiai (kartu atsižvelgiama į jų asmeninius santykius, asmens gebėjimą atlikti globėjo arba prižiūrinčiojo asmens pareigas);
- šeimai, kurioje vaikas gyvena tuo metu, kai buvo iškeltas globos (prižiūros) nustatymo klausimas.

Nustatant vaiko globėją arba vaiką prižiūrintį asmenį, turi būti atsižvelgiama į šio asmens asmenines savybes, jo gebėjimą auklėti vaiką, vaiko požiūrį į šį asmenį ir vaiko norus.

Kai asmenys kreipiasi į centrą, kad būtų išspręstas įstaigoje gyvenančio vaiko globos arba prižiūros klausimas, tokie asmenys nukreipiami į Vaikų reikalų tarnybą ir informuojami apie būtinybę pateikti dokumentus, nurodytus Įsakymo 40 dalyje, arba karo padėties Ukrainoje galiojimo laikotarpiu (tik giminaičiams) – Įsakymo 79 dalyje.

Būtina sąlyga asmenims, kurie nėra vaiko giminaičiai, bet nori įregistruoti šio vaiko globą arba prižiūrą, yra jų mokymas apie vaikų, likusių be tėvų prižiūros, auklėjimo

¹ **212 straipsnis.** Asmenys, neturintys teisės tapti tėvais:

[vaikinti vaiko negali šių kategorijų asmenys:

- 1) ribotų pajėgumų asmenys;
- 2) neveiksniais paskelbti asmenys;
- 3) asmenys, kurių tėvų teisės buvo panaikintos ir nebuvo atkurtos;
- 4) asmenys, kurie anksčiau buvo kito vaiko tėvai (globėjai, prižiūrintieji asmenys ar globojančios šeimos tėvai), tačiau dėl jų kaltės įvaikinimas (globa, prižiūra arba globa šeimoje) buvo nutrauktas arba panaikintas;
- 5) neuropsichologijos arba priklausomybės nuo narkotikų gydymo tarnyboje registruoti arba gydomi asmenys;
- 6) nuo narkotikų ar alkoholio priklausomi asmenys;
- 7) nuolatinės gyvenamosios vietos ir nuolatinių pajamų neturintys asmenys;
- 8) asmenys, sergantys kokiomis nors ligomis, įtrauktomis į centrinės vykdomosios institucijos, užtikrinančios valstybinės sveikatos prižiūros politikos formavimą, patvirtintą sąrašą;
- 9) užsieniečiai, kurie nėra susituokę, išskyrus atvejus, kai užsienietis yra vaiko giminaitis;
- 10) asmenys, kurie buvo nuteisti už nusikalstamas veikas asmens gyvybei ir sveikatai, laisvei, garbei ir orumui, seksualinei laisvei ir seksualiniam neliečiamumui, visuomenės saugumui, viešajai tvarkai ir moralei arba už narkotikų, psichotropinių medžiagų ir jų ekvivalentų platinimą, taip pat už Ukrainos baudžiamojo kodekso 148, 150, 150⁻¹, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324 ir 442 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas arba už visas kitas nusikalstamas veikas, dėl kurių teistumas nebuvo išplėstas ar kitaip panaikintas;
- 11) asmenys, kuriems dėl jų sveikatos būklės reikia nuolatinės paramos ir prižiūros;
- 12) asmenys be pilietybės;
- 13) asmuo, susituokęs su asmeniu, kuris negali būti tėvis pagal šio straipsnio 3–6, 8 ir 10 dalis.

2. Be šiame straipsnyje nurodytų asmenų, tėvais negali tapti kiti asmenys, kurių interesai prieštarauja vaiko interesams.

problemas. Vaiko, su kuriuo jis gyvena ir kurio globą (prižiūrą) ketina perimti, giminaičiai mokymuose nedalyvauja.

Globos ir prižiūros, kaip vaiko apgyvendinimo formos, ypatumai:

- globėjai ir prižiūrintieji asmenys savo pareigas atlieka nemokamai;
- valstybės socialinė parama mokama be tėvų prižiūros likusiems vaikams, kuriems suteikiama globa arba prižiūra;
- nustačius globą arba prižiūrą, teisės aktais nustatyti pensijų, alimentų, kompensacijos už žalą praradus maitintoją, kitų socialinių išmokų vaikui mokėjimai nėra stabdomi;
- vaikai našlaičiai ir be tėvų prižiūros likę vaikai, kuriems suteikta globa arba prižiūra, išsaugo teisės aktuose nustatytas teises į išmokas, skirtas šios kategorijos vaikams;
- globotinius gali įvaikinti kiti piliečiai, gavę globėjo arba globos institucijos sutikimą.

VAIKUS GLOBOJANTI ŠEIMA

Šis klausimas reglamentuojamas Ukrainos šeimos kodeksu ir 2002 m. balandžio 26 d. Ukrainos ministrų kabineto nutarimu Nr. 565 dėl vaikus globojančios šeimos nuostatų patvirtinimo.

Vaikus globojanti šeima – šeima arba nesusituokęs asmuo, savanoriškai už mokestį sutikę auklėti vieną–keturis vaikus našlaičius ir be tėvų prižiūros likusius vaikus ir gyventi kartu su jais. Karo padėties Ukrainoje laikotarpiu tokios šeimos gali apgyvendinti be tėvų prižiūros likusius vaikus negaudami finansinės paramos jų išlaikymui.

Vaikus globojančios šeimos tėvais gali tapti susituokę veiksnius asmenys, išskyrus Ukrainos šeimos kodekso 212 straipsnyje nurodytus asmenis.

Priimant sprendimą dėl vaikų apgyvendinimo vaikus globojančioje šeimoje, atsižvelgiama į:

- vaikus globojančios šeimos tėvų ir vaikų amžių (kol vaikus globojančios šeimos abu tėvai pasieks pensinį amžių, visi globojami vaikai turi būti sulaukę tokio amžiaus, kad galėtų palikti vaikus globojančią šeimą). Kai kuriais atvejais, šalims sutikus, vaikus globojanti šeima gali veikti po to, kai vaikus globojančios šeimos tėvai sulaukia pensinio amžiaus, bet ne ilgiau kaip penkerius metus;
- vidutines bendras šeimos mėnesio pajamas per ankstesnius šešis mėnesius (jos negali būti mažesnės už pragyvenimo lygį, teisės aktais nustatytą atitinkamoms socialinėms ir demografinėms piliečių grupėms);
- mokymosi rezultatus (asmenys, kurie išreiškė norą tapti vaikus globojančios šeimos tėvais, būtinai turi dalyvauti regioninių socialinių paslaugų centrų rengiamuose šeimoms, vaikams ir jaunimui skirtuose mokymuose, kuriuose taip pat dalyvautų psichologijos, pedagogikos, medicinos specialistai).

Vaikus globojančios šeimos kūrimo etapai:

- vaikus globojančios šeimos tėvai išklauso atitinkamus parengiamuosius kursus (tai yra privaloma sąlyga, mokymai vyksta ne rečiau kaip kartą per dvejus metus);
- socialinių paslaugų centras, atsižvelgdamas į mokymų rezultatus, parengia rekomendacijas šeimoms, vaikams ir jaunimui;
- Vaikų reikalų tarnyba parengia nuomonę dėl sąlygų, kurių reikia vaikus globojančiai šeimai sukurti;

- rajono valstybinė administracija (arba vietos tarybos vykdomasis komitetas), išnagrinėjusi prašymą ir pateiktus dokumentus, priima sprendimą dėl vaikus globojančios šeimos sukūrimo;
- sudaromas susitarimas dėl vaikų apgyvendinimo vaikus globojančioje šeimoje, kurioje jie bus auklėjami ir gyvens kartu;
- vaikai apgyvendinami vaikus globojančioje šeimoje.

Sprendimą dėl vaikus globojančios šeimos sukūrimo ir vaikų apgyvendinimo vaikus globojančioje šeimoje priima rajono valstybinė administracija arba miesto tarybos vykdomasis komitetas.

Vaikus globojančios šeimos ypatumai:

- vaikus globojančios šeimos tėvai atlieka vaikų auklėjimo už mokestį pareigas (kitais atvejais nei įvaikinimo ir globos arba priežiūros nustatymo atveju): vienas iš jų gauna finansinę paramą, kuri sudaro 35 proc. valstybinės socialinės paramos už kiekvieną globojamą vaiką;
- vaikus globojančios šeimos tėvai priima globojamus vaikus į savo gyvenamąją erdvę, atitinkančią sanitarijos, higienos ir gyvenimo sąlygas (kitais atvejais nei vaiko apgyvendinimo šeimos tipo našlaičių prieglaudoje atveju);
- valstybės socialinė parama mokama vaikams našlaičiams ir be tėvų priežiūros likusiems vaikams, kurie apgyvendinami vaikus globojančioje šeimoje;
- vaikai našlaičiai ir be tėvų priežiūros likę vaikai, esantys vaikus globojančioje šeimoje, išsaugo teisės aktais nustatytas teises į išmokas ir valstybės garantijas vaikams našlaičiams ir be tėvų priežiūros likusiems vaikams, taip pat anksčiau paskirtus alimentus, pensijas ir kitas socialines išmokas;
- vaikus našlaičius ir be tėvų priežiūros likusius vaikus gali įvaikinti kiti piliečiai, tačiau pirmumo teisę juos įvaikinti turi vaikus globojančios šeimos tėvai.

ŠEIMOS TIPO NAŠLAIČIŲ PRIEGLAUDA

Šis klausimas reglamentuojamas Ukrainos šeimos kodeksu ir 2002 m. balandžio 26 d. Ministrų kabineto nutarimu Nr. 564 dėl šeimos tipo našlaičių prieglaudos nuostatų patvirtinimo.

Šeimos tipo našlaičių prieglauda (šeimyna) – sutuoktinių arba nesusituokusio asmens, kurie priima auklėti ir pas save apgyvendina ne mažiau kaip penkis vaikus našlaičius ir be tėvų priežiūros likusius vaikus, noru sukurta atskira šeima. Šeimos tipo našlaičių prieglaudoje iš viso gali gyventi ne daugiau kaip dešimt vaikų, įskaitant savus vaikus. Karo padėties Ukrainoje laikotarpiu tokios šeimos gali apgyvendinti be tėvų priežiūros likusius vaikus negaudami finansinės paramos jų išlaikymui.

Tėvai pedagogai – sutuoktiniai arba nesusituokę asmenys, kurie priima auklėti ir pas save apgyvendina ne mažiau kaip penkis vaikus našlaičius ir be tėvų priežiūros likusius vaikus ir kuriems globos institucijų sprendimu suteikiamas tėvų pedagogų statusas.

Tėvais pedagogais gali tapti suaugę veiksningi asmenys, išskyrus Ukrainos šeimos kodekso 212 straipsnyje nurodytus asmenis.

Vidutinės bendros šeimos mėnesio pajamos vienam asmeniui per paskutinius šešis mėnesius iki prašymo įkurti šeimos tipo našlaičių prieglaudą pateikimo dienos negali būti mažesnės už pragyvenimo lygį, teisės aktais nustatytą atitinkamoms socialinėms ir demografinėms piliečių grupėms.

Šeimos tipo našlaičių prieglaudos kūrimo etapai:

- tėvai pedagogai išklauso atitinkamus parengiamuosius kursus (tai yra privaloma sąlyga, mokymai vyksta ne rečiau kaip kartą per dvejus metus);
- atitinkamas socialinių paslaugų centras, atsižvelgdamas į mokymų rezultatus, parengia rekomendacijas šeimoms, vaikams ir jaunimui;
- Vaikų reikalų tarnyba parengia nuomonę dėl sąlygų, kurių reikia šeimos tipo našlaičių prieglaudai sukurti;
- rajono valstybinė administracija (arba vietos tarybos vykdomasis komitetas), išnagrinėjusi prašymą ir pateiktus dokumentus, priima sprendimą dėl šeimos tipo našlaičių prieglaudos įkūrimo;
- tėvai pedagogai ir šeimos tipo našlaičių prieglaudą nusprendusi įkurti institucija sudaro susitarimą dėl šeimos tipo našlaičių prieglaudos įkūrimo;
- vaikai apgyvendinami šeimos tipo našlaičių prieglaudoje (apgyvendinimas užbaigiamas per 12 mėnesių nuo įkūrimo dienos, pirmiausia apgyvendinami šeimos ryšių turintys vaikai, išskyrus atvejus, kai dėl medicininių indikacijų jų negalima apgyvendinti kartu).

Priimant sprendimą dėl vaikų apgyvendinimo atsižvelgiama į tėvų pedagogų ir vaikų amžių (kol abu tėvai pedagogai sulauks pensinio amžiaus, visi globotiniai turi būti sulaukę tokio amžiaus, kad galėtų palikti šeimos tipo našlaičių prieglaudą). Kai kuriais atvejais, šalims sutikus, šeimos tipo našlaičių prieglauda gali veikti po to, kai tėvai pedagogai sulaukia pensinio amžiaus, bet ne ilgiau kaip penkerius metus.

Šeimos tipo našlaičių prieglaudos ypatumai:

- tėvai pedagogai už mokestį priima vaikus auklėti ir apgyvendina juos pas save (jie gauna 35 proc. valstybės socialinės paramos dydžio kompensaciją už kiekvieną globojamą vaiką (lygiomis dalimis paskirstoma pagal jų sutikimą);
- tėvams pedagogams suteikiamas atskiras namas arba butai pagal teisės aktais nustatytas normas;
- kiekvienam globotiniui mokama valstybės socialinė parama;
- globotiniai išsaugo teisės aktais nustatytas teises į išmokas ir valstybės garantijas vaikams našlaičiams ir be tėvų priežiūros likusiems vaikams, taip pat anksčiau paskirtus alimentus, pensijas ir kitas socialines išmokas;
- vaikus našlaičius ir be tėvų priežiūros likusius vaikus gali įvaikinti kiti piliečiai, tačiau pirmumo teisę juos įvaikinti turi šeimos tipo našlaičių prieglaudos tėvai pedagogai.

Pagal Ukrainos įstatymo dėl našlaičių ir be tėvų priežiūros likusių vaikų socialinės apsaugos organizacinių ir teisinių sąlygų užtikrinimo 31 straipsnį tėvai pedagogai – tai asmenys, kurie pakeičia tėvus, savo globotinių teisinius atstovus ir gina jų teises ir interesus valstybinėse valdžios institucijose, įskaitant teismines institucijas, kaip globėjai arba prižiūrintieji asmenys, neturintys specialių įgaliojimų. Jie negali naudotis jiems suteiktomis teisėmis, jei tai prieštarauja vaiko interesams.

Šeimos tipo našlaičių prieglaudos tėvų pedagogų statuso suteikimu negali būti ribojamos šių asmenų pilietinės teisės.

Tėvai pedagogai turi teisę:

- kaip globėjai arba prižiūrintieji asmenys, neturintys specialių įgaliojimų, saugoti vaiką ir jo interesus;
- pateikti teismui ieškinį dėl globotinių tėvų teisių atėmimo;
- kreiptis į teismą, reikalaudami panaikinti įvaikinimą arba paskelbti jį negaliojančiu kartu su jais gyvenusių vaikų, kurie buvo perduoti įvaikinti, atžvilgiu;
- įvaikinti vaikus, kurie yra auklėjami ir išlaikomi jų šeimose;
- dalyvauti globos institucijoje svarstant vaiko turto valdymo klausimą;
- reikalauti atimti vaiką iš bet kurio asmens, kuris jį laiko ne pagal įstatymą ar teismo sprendimą;
- reikalauti, kad globos institucijos suteiktų jiems išsamią informaciją apie vaiką ir jo tėvus, jo sveikatos būklę, vaiko ugdymo lygį ir ypatumus;
- nepriklausomai nustatyti vaiko auklėjimo metodus, atsižvelgdami į vaiko nuomonę ir globos institucijų rekomendacijas.

Tėvai pedagogai yra įpareigoti:

- ginti vaikų teises ir interesus, atstovauti jiems institucijose ir organizacijose;
- sudaryti tinkamas sąlygas visapusiškam darniam vaikų ugdymui;
- rūpintis vaikų sveikata, fiziniu, protiniu ir doroviniu ugdymu, juos lavinti ir parengti darbui;
- užtikrinti, kad vaikų sveikatos patikrinimus dukart per metus atliktų gydytojai specialistai, ir laikytis jų rekomendacijų;
- užtikrinti, kad vaikai įgytų išsilavinimą, stebėti vaikų švietimą ir tobulėjimą švietimo įstaigose, palaikyti ryšius su mokytojais ir pedagogais;
- dalyvauti ugdant vaikų gebėjimus, be kita ko, siekiant įtraukti juos į darbą užklausinės veiklos įstaigose;
- neužkirsti kelio vaiko bendravimui su tikraisiais tėvais ir grąžinti vaiką tėvų teisių atkūrimo, paleidimo iš kalėjimo ir kitais atvejais, jei tai neprieštarauja vaiko interesams ir nėra draudžiama teismo sprendimu;
- bendradarbiauti su vietos valstybinėmis administracijomis, vietos savivaldos institucijomis ir socialiniais darbuotojais, siekiant įtraukti specialistus į probleminių klausimų sprendimą;
- pranešti atitinkamoms globos institucijoms apie nepalankias šeimos tipo našlaičių prieglaudoje esančių vaikų išlaikymo, auklėjimo ir ugdymo sąlygas.

VAIKO GLOBOJIMAS

Globojimo tikslas – užtikrinti vaiko, kuris dėl sudėtingų gyvenimo aplinkybių laikinai negali gyventi su savo tėvais ar teisiniais atstovais, teisių apsaugą, teikti jam ir jo šeimai paslaugas, kuriomis siekiama reintegruoti vaiką į šeimą arba suteikti vaikui atitinkamą statusą, būtiną tolesniems sprendimams priimti, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus, susijusius su jo teisės būti auklėjamam šeimoje arba kuo labiau gyvenimą šeimoje primenančiomis sąlygomis užtikrinimu.

Konkrečiai, globojimas yra laikina vaiko, kuriam dar nesuteiktas našlaičio arba be tėvų priežiūros likusio vaiko statusas, apgyvendinimo forma.

Globotojų šeimos sukūrimo ir veikimo klausimas reglamentuojamas Ukrainos šeimos kodeksu ir įsakymu dėl globotojų šeimos sukūrimo ir veiklos, apgyvendinimo globotojų šeimoje ir patikėjimu globotojų šeimai, patvirtintu 2021 m. rugpjūčio 20 d. Ukrainos ministrų kabineto nutarimu Nr.893 „Kai kurie vaikų teisių apsaugos ir vaiko globojimo paslaugų teikimo klausimai“.

Globotojų šeima yra šeima, kurioje, visų jos narių sutikimu, suaugęs asmuo, baigęs specialius mokymo kursus, profesionaliai atlieka globotojo pareigas.

Globotojas yra asmuo, kuris, dalyvaujant šeimos nariams, teikia priežiūros, auklėjimo ir reabilitacijos paslaugas vaikui jo šeimoje.

Globotojai nėra teisiniai vaikų atstovai.

MAŽAS KOLEKTYVINIS NAMAS

Mažo kolektyvinio namo įkūrimo klausimas reglamentuojamas 2018 m. spalio 31 d. Ukrainos ministrų kabineto nutarimu Nr.926 dėl mažam kolektyviniam namui taikomų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo.

Mažas kolektyvinis namas yra socialinės apsaugos įstaiga, skirta ilgalaikiam (stacionariam) našlaičių, be tėvų priežiūros likusių vaikų, įskaitant neįgalius vaikus, gyvenimui labiausiai gyvenimą šeimoje primenančiomis sąlygomis, jų socializacijai ir pasirengimui savarankiškam gyvenimui, padedant grąžinti vaikus į jų biologinę šeimą arba apgyvendinti juos taikant auklėjimo šeimose formas.

Šie namai teikia paslaugas atsižvelgdami į teritorinės bendruomenės poreikius ir pakeičia panašias funkcijas atliekančias institucijas ir organizacijas, o tai paspartins sovietų laikais įsteigtų internatinių mokyklų reformą ir užtikrins kuo geresnes galimybes vaikams naudotis bendruomenės paslaugomis.

Mažame kolektyviniame name vienu metu gali gyventi ne daugiau kaip 10 sveikų vaikų arba 8 ribotų pajėgumų vaikai, įskaitant neįgaliuosius.

Mažame kolektyviniame name pirmiausia apgyvendinami ribotų pajėgumų vaikai našlaičiai, be tėvų priežiūros likę vaikai, įskaitant neįgaliuosius, išskyrus tuos, kuriems reikalinga palaikomoji slauga.

Jei tokių vaikų nėra, mažame kolektyviniame name gali būti apgyvendinti kiti našlaičiai ar be tėvų priežiūros likę 10–18 m. vaikai.

Siekiant palaikyti šeimos ryšius, vaikai nuo trejų iki devynerių metų gali būti apgyvendinami mažame kolektyviniame name su vyresniais broliais ir seserimis, čia taip pat gali būti apgyvendinti be tėvų priežiūros likę vaikai, kurių broliai ir seserys gyvena mažame kolektyviniame name.

Vienas iš mažo kolektyvinio namo uždavinių – užtikrinti vaiko ugdymą artimiausioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, bendrojo vidurinio ugdymo įstaigoje vaiko gyvenamojoje vietoje, be kita ko, užtikrinti specialiųjų ugdymo poreikių turinčių vaikų teisę į įtraukų švietimą ir švietimo paslaugas pagal individualią vystymosi programą.

Kuriant mažus kolektyvinius namus stiprinamas vietos vykdomosios valdžios institucijų ir vietos savivaldos institucijų vaidmuo ir atsakomybė už vaikų ir šeimų su vaikais padėtį.

Vaikų, gyvenančių mažuose kolektyviniuose namuose, valstybinis išlaikymas siekia 2,5 atitinkamo amžiaus vaikų pragyvenimo lygio, o neįgalių vaikų – 3,5 atitinkamo amžiaus vaikų pragyvenimo lygio.